

ELS NOMS DELS COLLS DE TORDS D'ESPORLES, VALL DE SUPERNA I BANYALBUFAR ORIENTAL

Onofre RULLAN I SALAMANCA

INTRODUCCIÓ

La present comunicació resulta d'un desenvolupament i ampliació del capítol corresponent a la meua memòria de llicenciatura ¹ (RULLAN, 1984b, pp. 119-122) llegida a la Universitat de Palma el novembre del 1984. Fins aleshores no hi havia a Mallorca pràcticament res publicat que fes referència a la toponímia dels colls de tords. Únicament conec publicats cinc dels noms dels 23 colls de tords de Son Moragues de Valldemossa (CAPELLÀ-MAYOL, 1982, pp. 42); es tracta de Ses Guaites, En Fuaca, En Prim, En Capità i En Caminet. Com veurem més endavant, el sistema de denominació d'aquests colls de tords és idèntic al que s'utilitza a Esporles i la seva rodalia.

Un altre treball que també parla de noms de colls de tords és el que recull la toponímia de la Comuna de Bunyola (BRUNET, 1984) amb la particularitat, però, que en aquest indret els colls solen anar enumerats ja que són sortejats anualment entre els caçadors bunyolins, puix la Comuna de Bunyola és un bé de propis de l'Ajuntament. Així i tot, hi ha deu colls de tords que amb personalitat pròpia tenen nom independentment de la numeració que els correspon; són aquests: Coll des Batle (el 17), Coll des Garriguer, Coll des Puig Gros, Coll Fondo, Coll de s'Alzinaret, Coll de s'Alzina (també anomenat Es Forat), Coll de s'Alzineta, Coll d'en Fundo (també anomenat Coll de Damunt Can Fundo), Coll des Pas de s'Arboç, Coll de ses Abelles i Coll de sa Coma Gran (BRUNET, 1984, f. 7).

No apareixen noms de colls de tords al Corpus de Toponímia de Mallorca, ni al seu complementari Mapa General de Mallorca (MASCARÓ, 1958 i 1962-67).

Però, què és un coll de tords? Cal parlar primerament de l'apel·latiu, ja que s'anomena simplement coll, jo els anomené aquí colls de tords per diferenciar-los dels colls orogràfics.

Alguns autors han publicat petites notes sobre aquesta interessant manifestació etnogràfica com és la caça de tords (o el que caigui) als colls (HABSBURG-LORENA, 1962; CAPELLÀ-MAYOL, 1982, pp. 41-42; MAYOL, 1980, p. 114; LLABRÉS-VALLESPÍR, 1983, pp. 356-57 i RULLAN, 1984b, pp. 119-20).

- (1) A més dels noms de colls de tords que allí es tractaven (173), aquí parlarem de vuit noms més que hem recollit amb posterioritat a la presentació de la nostra memòria de llicenciatura. Concretament es tracta d'En Barra de Ferro, En Campos, En Colom, En Fanalet, En Rave, En Torrat, En Vinyota i Es Margets.

El tord (gènere *turdus*) és una au migratòria que ens visita a l'hivern provinent d'Europa Central. Quan estan-entre nosaltres fan diàriament un recorregut que va des dels boscs de les moles on dormen, als sementers d'olivar i garrigues on van a menjar. El cant dels ropits quan trenca l'alba assenyala la partida dels tords de cap a zones d'oliva, llentrisca i arboces. El recorregut d'anada i tornada en principi no té perquè coincidir; això fa que una primera divisió dels colls de tords es pugui fer entre colls de vespre i colls de gran dia. Ambdós tipus de colls es distingeixen per l'orientació que té el siti (seient del caçador), tot tenint en compte que els tords pegaran dins els filats del caçador generalment des de darrera. Així i tot hi ha colls que tan són de vespre com de gran dia.

El coll és un *freu o espai estret entre dos arbres per on solen passar els tords a l'albada o a l'entrada de fosc, i on els caçadors paren els filats per agafar-los (Mall) (...)* (DCVB, III, p. 288, 1. COLL, iii, 23). Els tords, per fugir de les aus de rapinya, van a passar el més a prop possible de la ramera del bosc, si hi ha un pas natural entre aquest, molt millor i si no hi és ja s'encarregarà el caçador de fer-lo. Aquests passadissos formats per la vegetació són anomenats carreres i a Valldemossa carrerans, d'aquestes se'n pot veure una magnífica fotografia aèria al llibre de CAPELLÀ-MAYOL (1982, pp. 42). Al final de les carreres hi ha el coll on el caçador espera als tords amb els seus filats.

D'antuvi no era tan multitudinària la caça de tords a coll (RULLAN, 1984a, f. 8), però als darrers anys ha experimentat un *boom* espectacular, tant la caça en general (BRUNET, 1980) com la dels tords en particular (MAYOL, 1980), s'ha dit (MAYOL, 1978, p. 90) que a les Illes Balears es maten més de tres milions de tords a l'any. A més, la zona de Bunyola-Valldemossa-Esporles és la més important en aquest tipus de caça (MAYOL, 1980, pp. 114 i croquis 1 a pp. 118).

El nostre àmbit d'estudi per aquesta comunicació són els 62 Km², dels quals estudiarem la toponímia en la nostra memòria de llicenciatura. El territori estudiat fou justificat ja aleshores (RULLAN, 1984b, pp. 9-12). Vint-i-quatre foren els informadors que en facilitaren els 173 noms de colls de tords que aquí exposam (RULLAN, 1984b, pp. 22-26)¹. Per a la seva localització, el llistat que presentam al final és acompanyat d'unes abreviacions que corresponen als polígons en què fou dividit l'àmbit d'estudi; aquests polígons són d'extensió molt variada. Tanmateix per saber la localització exacta del coll en qüestió caldrà consultar el llistat del meu treball ja citat (RULLAN, 1984b, pp. 213-281) on, a més del polígon toponímic, s'especifica la longitud, latitud i altura de cada nom de lloc estudiat; entre ells els 173 noms de colls dels que aquí tractam. Els polígons toponímics als que aquí farem referència per comptar amb algun nom de coll, són els següents: EVe (Es Verger), Mir (Miralles), NLo (No localitzat), Raf (Es Rafal), Sar (Sarrià), SAn (So n'Antic), SBa (Son Balaguer des Racó), SCa (Sa Campaneta), SCb (Son Cabaspre), SEr (S'Ermita), SFe (Son Ferrà), SGr (Sa Granja), SMa (Son Mas), SMI (Son Malferit), SMs (Ses Mosqueres), SNo (Son Noguera), Sob (Sobremunt), SPo (Son Poquet), Sup (Superna), SVa (Son Valentí) i SVi (Son Vic).

TOPONÍMIA DELS COLLS DE TORDS

Fins ara hem utilitzat l'apel.latiu *coll*, però cal advertir que, a més de colls, hi ha *forats* i *proves*. Les proves són, com indica el seu nom, llocs on s'ha provat de fer-hi un coll; es tracta simplement de tallar unes branques i mirar si algun tord cau dins dels filats; les proves no tenen nom i, si no fructifiquen, no solen durar més d'un dia, en cas contrari esdevindran colls. Els forats, però, vénen a ser proves fetes prop de colls de fama reconeguda per haver-se observat que els tords duen una direcció una mica desviada del que caldria per agafar-los. El forat intenta subsanar aquest error d'ubicació.

Els forats moltes vegades esdevindran importants colls de tords: Coll des Forat, Forat des Grauet, Forat des Mirador, Forat des Pi Mort, Forat d'en Damià i Es Forat. Sembla que a la Comuna de Bunyola també hi ha forats com ho demostra que el Coll de s'Alzina s'anomeni també Es Forat (BRUNET, 1984, f. 7).

Els colls de tords, però, tenen dues formes fonamentals d'anomenar-se:

1. Coll de/d' + determinatiu, que sovint és l'antropònim del caçador.
2. Coll de/d' de la fórmula anterior és substituït per l'article personal masculí En/N'.

En el primer cas, quan el determinatiu ens diu qui caça al coll, sol ser habitual l'aparició de personatges del món pagès: Coll de l'Amo (SMI, SNO, SBa, SAn, STR i dos a SFe), Coll de sa Madona (SFe i SCa), Coll des Garriguer (SÇb i SGr), Coll des Nin (el fill dels amos) i Coll des Senyor. Altres vegades seran personatges importants del poble els qui determinaran el coll: Coll des Batle, Coll des Cabo, Coll des Capellà i Coll des Capellà Mete.

Però majoritàriament apareixerà l'antropònim del caçador; nom, malnom o llinatge; a continuació de Coll de/d': Coll de na Magdalena, Coll de n'Albis, Coll des General, Coll des Sipi, Coll d'en Balambè, Coll d'en Cameta, Coll d'en Colau de Vespre, Coll d'en Gallard, Coll d'en Gotleu, Coll d'en Joan de sa Serradora, Coll d'en Madona, Coll d'en Martí, Coll d'en Motxilla, Coll d'en Pep, Coll d'en Ribes, Coll d'en Terreta i Coll d'en Toni de Bellavista. No cal dir que en moltes ocasions el caçador que figura al nom del coll ja no hi caça, malgrat es mantengui en la toponímia.

Altres noms de colls de tords vénen determinats per alguna característica o accident geogràfic de l'indret on es troben: Coll de Gran Dia (SVa, SNO i CNF), Coll de Sa Barrera, Coll de sa Bassa, Coll de sa Bretxa, Coll de sa Figuera des Bordissot roig, Coll de sa Paret (Raf i SMa), Coll de sa Figuera des Bordissot Roig, Coll de sa Paret (Raf i SMa), Coll de sa Roqueta, Coll de ses Marjadetes, Coll de ses Mates, Coll de s'Encletxa, Coll de s'Escollat, Coll de s'Olivar, Coll de Través o S'Entravessat, Coll de Vespre de sa Bassa, Coll de Vespre de Son Noguera, Coll de Vespre de Son Vic, Coll des Burrions (?), Coll des Caixons (uns caixons fan de siti), Coll des Carritxeret, Coll des Cingles, Coll des Comellar (CNF i SFe), Coll des Grauet, Coll d'Enmig, Coll des Morro, Coll des Pas, Coll des Penyal, Coll des Penyal Vermell, Coll des Pi (SEr, SVa, SMa i SFe), Coll des Putxet, Coll des Racó i Coll d'en Molinera (també he sentit a dir En Molinera; fa referència a Na Molinera que és un sementer i bosc de Ses Mosqueres).

A vegades hi ha un parell de colls que reben nom col·lectivament: Colls de sa Casa de sa Neu i Colls de sa Serra.

Però la fórmula més singular d'anomenar colls de tords consisteix en substituir Coll de/d' per En/N', que al cap i a la fi fa la mateixa funció. Sembla tractar-se del cas contrari al de les pesqueres on és corrent que vagin encapçalades per l'article personal femení Na/N' (AGUILÓ, 1980, p. 30). S'havia dit fins fa poc que a Mallorca no era habitual trobar l'article personal masculí encapçalant topònims (AGUILÓ, 1982, p. 22); doncs no és el cas present dels colls de tords on és frequentíssim. Dels 181 noms de colls recollits, 64 (35'4 %) el porten independentment que el determinatiu sigui masculí o femení ².

Molts d'aquests, després de l'article personal masculí porten el nom (N), llinatge (L) o malnom (M) del caçador: En Balança (M), En Campos (L), En Colom (L), En Damià (N), En Dango (M?), En Domingo (N), En Feliuó (M), En Madona (M, es refereix a la madona de Son Noguera),

(2) Fins i tot aquest percentatge podria ser més elevat, ja que en ocasions coexisteixen les dues fórmules; així el Coll d'en Molinera és anomenat sovint En Molinera, el Coll d'en Madona també s'anomena En Madona, etcètera.

En Parladero (M), En Pilotes (M), En Rafel (N), En Rupit (M), En Sabino (N), En Saïm (M) i En Torrat (M?). Altres ens asseventen d'alguna particularitat o característica del coll o dels seus voltants: En Balcó, En Barra de Ferro, En Barraca, En Barrió (?), En Barrota, En Boira, En Borino (el vent li fa fer un soroll semblant al d'un borino), En Bou (?), En Bragueta (?), En Bruixa (?), En Cagarada, En Caminet, En Castellet (està vora Es Castellet), En Dos, En Fanalet, En Flassada (?), En Fosca, En Grauet, En Llastimós, En Milana, En Misèria, En Perdiu, En Perdiueta (està vora l'anterior), En Peu Penjant (quan el caçador seu al sít� té un peu que li penja), En Pi (SGr, SNo, SBa i SCa), En Pla, En Poles, En Punta, En Rave ³, En Regata (SMs, Sup i SBa), En Reguilla (SGr i SNo), En Roca, En Roig, En Rotlet (SML, SCb, Sup i Sar: vora ells hi ha rotlles de sitja), En Travessa, En Vinyota ⁴, En Volta (està dins una volta), N'Ample (SCb i SVi) i N'Ungla (quan el feren es varen rompre una unglà).

En ocasions no se segueix cap de les fórmules anteriors. A vegades els colls tenen directament el nom del caçador que hi caça o hi caçava: Es Cuquí (M, SEr i SGr), El Tio Pep, S'Hermano (antigament hi caçava un frare «hermano» de l'Ermita d'Esporles). Però generalment aquests casos ens parlen d'alguna particularitat del coll: Es Claper o Es Claperet, Es Margets, Es Costeret, Ses Covetes, S'Encletxa (enquetja; SFe i SAN), S'Almangra (Umangra), Alzina Morta, S'Arbocer, S'Escaleta, Ses Escaletes (a aquests dos darrers, per asseure's al sít� s'ha de pujar-hi per una escaleta), S'Escarabat (?), S'Estret, Es Forcat, Es Fornet (Sup i SAN; estan vora un forn de carboner), Es Garrover, Es Loco, Enmig des Camí, Pi Mort, Es Pinaret, Es Ramells, Sa Roca, Ses Roquetes, Ses Timbetes, S'Ullastre, Ets Enterrossais (norm. enderrossalls) i Es Xiprellar ⁵. Cal fer una menció especial a aquest darrer topònim; a Esporles anomenen peterrell a l'*Erica multiflora*, que és a l'espècie vegetal a què es refereix el coll Es Xiprellar, i ningú no sap què és un xiprell; la toponímia guarda, però, un testimoni de quan els esporlerins anomenaven xiprell al que avui en diuen peterrell, si no es tracta d'un topònim creat pels puigpunyentins, on crec que anomenen xiprell a l'*Erica multiflora*.

Altres aspectes de la caça de tords es poden extreure dels noms dels colls de tords.

A vegades podem saber si el coll és de vespre o de gran dia: Coll d'en Colau de Vespre, Coll de Vespre de sa Bassa, Coll de Vespre de Son Noguera, Coll de Vespre de Son Vic, Coll de Gran Dia (SVa, SNo i CNF), En Fosca (s'hi caça quan fa fosca, per tant és de vespre) i En Negre (malgrat ser de gran dia s'hi pot caçar fins que fa fosca negra; tenint en compte el que hem dit referent a determinatius de colls femenins amb article personal masculí davant, tal volta caldria escriure En Negra). Altres al tenir les carreres o carrerans en direcció diferent a la normal de la zona, reben noms com En Travessa, S'Entravessat o Coll de Través.

És notòria la freqüència amb què apareixen els pins a l'hora d'anomenar colls de tords: Coll des Pi (quatre vegades), En Pi (quatre vegades) i el Pi Mort, en total nou. Això s'explica pel fet que els pins siguin uns elements molt bons per fer notar els colls. Els dos costats dels colls, anomenats pa-

- (3) Aquest curiós nom de lloc no es fonamenta, com es podria pensar, en un malnom. En Rave es troba dins Can Rave, petita propietat dins del polígon toponímic que hem anomenat Superna (Sup). Es tracta d'un coll que a partir del suposat nom primitiu de Coll de Can Rave (?) hauria esdevingut En Rave (vegi's nota 2).
- (4) És curiós constatar que En Vinyota es troba al puig de Soh Balaguer anomenat Puig de sa Parra, la qual cosa reforça encara més la teoria que havíem apuntat (RULLAN, 1984b, pp. 117), que relacionava aquest puig amb una hipotètica explotació de vinya pretèrita. A més el sufix ot/ota sol tenir també un sentit despectiu, relacionat amb coses velles, esbucades, antigues (RULLAN, 1984b, pp. 148).
- (5) En aquests casos els noms assenyalats també poden alternar amb Coll des Claper, Coll des Margets, Coll des Costeret, Coll de sa Rocà, etc. El criteri seguit, així com en els casos apuntats en la nota 2, ha estat totalment subjectiu, anotant al llistat final la forma que hem cregut majoritàriament utilitzada.

rabandes, marquen molt clarament la direcció a seguir pel tord, si alguna parabanda és un pi, el tord anirà a passar prop d'ell en tota seguretat.

Altres colls ens recorden que en alguna ocasió s'hi va caçar un ocell diferent del tord: En Perdiu i En Milana.

En ocasions el topònim ens parla de la qualitat del coll, són mals colls En Misèria (misèri'), En Llastimós (només hi passen tords quan el caçador no hi és) i En Poles; «fer poles» es deia abans al fet d'anar a caçar i no agafar-ne cap, malgrat tot, avui en dia «fer poles» està molt en desús i s'empra majoritàriament la forma «fer-la blanca». En Dos es diu a un coll on sempre s'hi agafen dos tords i Es Loco és un coll molt irregular.

TOPÒNIMS D'EXPLICACIÓ DESCONEGUDA

Hi ha noms de colls de tords que, malgrat poguem comprendre el significat de l'apel·latiu i del determinatiu, se'ns fa difícil explicar per què és diu així. S'Escarabat, En Bragueta, En Fanalet i En Torrat, entren de ple en aquesta problemàtica. En Bou, si no es diu així per trobar-se al Coll des Bous (coll orogràfic), tampoc no el sabriem explicar; així com En Flassada, que potser s'anomeni així per haver-hi de caçar abrigats amb una flassada, ja que sobretot de vespre als colls hi sol fer un fred d'espart.

TOPÒNIMS DE SIGNIFICAT DESCONEGUT

Alguns noms de colls de tords són de significat que no arribam a aclarir: En Barrió, En Dango; així com els malnoms que fan de determinatius a dos noms de colls: Coll d'en Gotleu i Coll d'en Balambè (bðlambe). Un darrer nom és més bé dubtós: Coll des Burrions; sense afirmar que es tracti del mateix significat, cal tenir en compte que a Olot diuen burrions als borrallons, «floc o porció petita de neu» (DCVB, 2, pp. 298 i 745).

POSSIBLES FONTS ESCRITES PER A L'ESTUDI DELS NOMS DE COLLS DE TORDS

Les fonts escrites no han estat utilitzades per aquest estudi, entre d'altres raons per no saber si existeixen realment. Malgrat tot, n'apuntariem dues de les quals caldria comprovar la seva existència.

1. Els contractes d'arrendament. En aquesta documentació s'especificava als amos què podien dispondre concretament a la finca arrendada i no seria estrany que es digués alguna cosa dels colls de tords, sobretot en èpoques de penúria econòmica (MOLL-SUAU, 1979, pp. 125-140).

2. La venda dels colls. Actualment, com ja hem dit, i segurament en altres èpoques, la venda de colls per la temporada és una de les principals tretes de les possessions de muntanya de Mallorca. És de suposar que aquesta venda porti algun tipus de control escrit que, sobretot per èpoques pre-tèrites, seria de fonamental importància.

TOPÒNIM	POL	TOPÒNIM	POL
Almangra, S'	SNo	Coll de Gran Dia	SNo
Alzina Morta	SPo	Coll de Gran Dia	CNF
Arbocer, S'	SPo	Coll de l'Amo	SFe
Claper/Claperet, Es	SCb	Coll de l'Amo	SMI
Coll de Gran Dia	SVa	Coll de l'Amo	SNo

TOPÒNIM	POL	TOPÒNIM	POL
Coll de l'Amo	SBa	Coll des Sipi	SGr
Coll de l'Amo	SAn	Coll d'en Balambè	SEr
Coll de l'Amo	SFe	Coll d'en Cameta	SGr
Coll de l'Amo	STr	Coll d'en Colau de Vespre	SEr
Coll de na Magdalena	SCb	Coll d'en Gallard	STr
Coll de n'Albis	SEr	Coll d'en Gotleu	SPo
Coll de sa Barrera	SMA	Coll d'en Joan de sa Serradora	SEr
Coll de sa Bassa	SFe	Coll d'en Madona	SMS
Coll de sa Bretxa	SML	Coll d'en Martí	EVe
Coll de sa Figuera des Bordissot Roig	R.SEr	Coll d'en Molinera	SMS
Coll de sa Madona	SFe	Coll d'en Motxilla	SCb
Coll de sa Madona	SCa	Coll d'en Pep	SEr
Coll de sa Paret	SMA	Coll d'en Ribes	SCb
Coll de sa Paret	Raf	Coll d'en Terreta	CNF
Coll de sa Roqueta	STr	Coll d'en Toni de Bellavista	SEr
Coll de ses Marjadetes	SBA	Coll d'Enmig	CNF
Coll de ses Mates	SCb	Colls de sa Casa de sa Neu	EVe
Coll de s'Encletxa	STr	Colls de sa Serra	SCa
Coll de s'Escollat	SAn	Costeret, Es	CNF
Coll de s'Olivar	SMA	Covetes, Ses	SBA
Coll de Travès/Entravessat, S'	CNF	Cuquí, Es	SEr
Coll de Vespre de sa Bassa	CNF	Cuquí, Es	SGr
Coll de Vespre de Son Noguera	SNo	En Balança	SVa
Coll de Vespre de Son Vic	SVi	En Balcó	SGr
Coll des Batle	Sob	En Barra de Ferro	SCb
Coll des Burrions	SMS	En Barraca	SML
Coll des Cabo	Sob	En Barrió	SGr
Coll des Caixons	SMA	En Barrota	SCb
Coll des Capellà	Mir	En Boira	SNo
Coll des Capellà Mete	SAn	En Borino	SGr
Coll des Carritxeret	SGr	En Bou	SGr
Coll des Cingles	SBA	En Bragueta	SGr
Coll des Comellar	CNF	En Bruixa	Sup
Coll des Comellar	SFe	En Cagarada	SEr
Coll des Forat	SEr	En Caminet	SMA
Coll des Garriguer	SCb	En Campos	SGr
Coll des Garriguer	SGr	En Castellet	SGr
Coll des General	SEr	En Colom	SCb
Coll des Grauet	SEr	En Damià	SVi
Coll des Morro	SCa	En Dango	SBA
Coll des Nin	SVi	En Domingo	SGr
Coll des Pas	SGr	En Dos	STr
Coll des Penyal	SML	En Fanalet	NLo
Coll des Penyal Vermell	SFe	En Felivó	STr
Coll des Pi	SEr	En Flassada	SGr
Coll des Pi	SVa	En Fosca	SFe
Coll des Pi	SMA	En Grauet	SML
Coll des Pi	SFe	En Llastimós	SNo
Coll des Putxet	Sob	En Madona	SNo
Coll des Racó	Sup	En Milana	SML
Coll des Senyor	SCb	En Misèria	SGr

TOPÒNIM	POL	TOPÒNIM	POL
En Negre	SVi	En Volta	SEr
En Pardalero	SGr	Encletxa, S'	SEr
En Perdiu	SCb	Encletxa, S'	SAn
En Perdiueta	SCb	Enmig des Camí	SBa
En Peu Penjant	SCb	Enterrossais, Ets	SGr
En Pi	SGr	Escaleta, S'	Sup
En Pi	SNo	Escaletes, Ses	SGr
En Pi	SBa	Escarabat, S'	SML
En Pi	SCa	Estret, S'	Sup
En Pilotes	STr	Forat des Grauet	SEr
En Pla	SGr	Forat des Mirador	SEr
En Poles	Sup	Forat des Pi Mort	SVi
En Punta	SBa	Forat d'en Damià	SVi
En Rafel	SGr	Forat, Es	SML
En Rave	Sup	Forcat, Es	SEr
En Regata	SMs	Fornet, Es	Sup
En Regata	Sup	Fornet, Es	SAn
En Regata	SBa	Garrover, Es	SAn
En Reguilla	SGr	Loco, Es	SNo
En Reguilla	SNo	Margets, Es	SCb
En Roca	SVa	N'Ample	SCb
En Roig	SGr	N'Ample	SVi
En Rotlet	SML	N'Ungla	SVi
En Rotlet	SCb	Pi Mort	SVi
En Rotlet	Sup	Pinaret, Es	SGr
En Rotlet	Sar	Pi, Es	SAn
En Rupit	SNo	Ramells, Es	SGr
En Sabino	SBa	Roca, Sa	SGr
En Saïm	SNo	Roquetes, Ses	SPo
En Timbeta	SNo	Timbetes, Ses	CNF
En Timbeta	Sup	Tio Lloro, El	SBa
En Torrat	SCb	Tio Pep, El	SBa
En Travessa	NLo	Ullastre, S'	SBa
En Vinyota	SBa	Xíprellar, Es	SGr

Si algú té alguna informació sobre topònims de colls de tords arreu dels Països Catalans, l'agrairia de bon de ver i quedaria obert a qualsevol suggeriment o aclariment.

La meva adreça és:

Onofre Rullan i Salamanca
Carrer Joan Riutort, 46
Esporles (Mallorca)

BIBLIOGRAFIA CITADA

- AGUILÓ, Cosme (1980): *La toponímia marina de Felanitx, Santanyí i Ses Salines*. «Randa» (Barcelona), núm. 10, pp. 25-49.
- (1982): *La toponímia de Sa Dragonera. Recopilació i classificació*. «Societat d'Onomàstica. Butlletí Interior» (Barcelona), núm. 10, pp. 12-28.
- BRUNET ESTARELLAS, Pere (1980): *Aspectes geogràfics i socials de la caça i dels vedats a Mallorca*. «Trabajos de Geografía» (Palma), núm. 35, pp. 25-34.
- (1984): *Entorn a la toponímia de la Comuna de Bunyola*. En premsa, Comunicació presentada al Col.loqui sobre «Les Fonts Orals», Monestir de la Real (Palma), 12-15 d'abril del 1984, 8 fulls.
- DCVB/ALCOVER, Antoni M. i MOLL, Francesc de B.: *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Editorial Moll. Palma 1980, en 10 volums.
- CAPELLÀ, Miquel A. i MAYOL, Joan (1982): *Son Moragues. Guia de passeig*. ICONA, editor. Gràfiques Miramar. Palma. 51 pàgs.
- HABSBURG-LORENA, Luis Salvador (1962): *De la caza, pesca y navegación*. Traducció parcial de Josep Sureda Blanes. Impremta Mossèn Alcover. Palma.
- LLABRÉS, Joan i VALLESPÍ, Jordi (1983): *Els nostres arts i oficis d'antany. IV*. Estudis monogràfics del Museu de La Porciúncula, núm. 9. Gràfiques Miramar. Palma. 379 pàgs.
- MASCARÓ PASARIUS, José (1958): *Mapa General de Mallorca*. 1 mapa director i 54 fulls a escala 1/31.250. Palma.
- (1962-67): *Corpus de Toponimia de Mallorca*. Gràfiques Miramar. En 6 volums. Palma.
- MAYOL, SERRA, Joan (1978): *Els aucells de les Balears*. Editorial Mòll (Manual d'Introducció a la Naturalesa, núm. 2). Palma. 151 pàgs.
- (1980): *La caça dels tords (Gen. Turdus) a les Balears; Anàlisi de les captures d'aus anellades fins a 1975*. «Trabajos de Geografía» (Palma), núm. 35, 113-125.
- MOLL, Isabel i SUAU, Jaume (1979): *Senyors i pagesos a Mallorca (1718-1860/70)*. «Estudis d'Història Agrària» (Barcelona), núm. 2, 95-170.
- RULLAN, SALAMANCA, Onofre (1984a): *La transformació d'una possessió de muntanya de la postguerra a l'actualitat. El Verger d'Esporles*. En premsa, Comunicació presentada al «Col.loqui sobre les Fonts Orals», Monestir de la Real (Palma), 12-15 d'abril del 84, 12 fulls.
- (1984b): *La toponímia del terme municipal d'Esporles i la seva rodalia*. Memòria de llicenciatura inèdita. Departament de Geografia, Universitat de Palma. Mallorca. 2 volums, 290 pàgs i un mapa escala 1/25.000.